

ХАЁТ ФАОЛИЯТИ ХАВФСИЗЛИГИНИ ЎҚИТИШДА ЗАМОНАВИЙ ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚЎЛЛАШ УСУЛЛАРИ

Ражабов Лазиз Чориевич

*Ўзбекистон Республикаси Фавқулодда вазиятлар вазирлиги
Академияси хузуридаги Фуқаро муҳофазаси институти магистранти*

Аннотация: Ушбу мақолада Ўзбекистон Республикаси мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал ва олий таълим муассасаларида ҳаёт фаолияти хавфсизлиги асослари ва қоидаларини ўқитишда замонавий педагогик технологиялар усулларни қўллаш моҳияти, тамойиллари ҳамда ўзига хос жихатлари тўғрисидаги илмий таклиф ва тавсиялар ёритилган.

Калит сўзлар: таълим тизими, таълим ислохатлари, ҳаёт фаолияти, хавфсизлик, педагогик технологиялар, ўқитиш усуллари.

Кириш: Мамлакатимизда сўнги йилларда, хусусан янги Ўзбекистон ренессанси даврида амалга оширилаётган кенг кўламли ислохатлар доирасида аҳолини барча қатламларини жумладан, республикамиз мактабгача, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал ва олий таълим муассасалари тарбияланувчилари, ўқувчилари ва талабаларини ҳаётини фаолият ҳавфсизлиги соҳасида тайёрлаш, ўқитиш ҳолатини яхшилаш, уларнинг ҳавфсиз турмиш даражасини юксалтиришга, шарт-шароитларини техника хавфсизлиги ҳамда санитария ва меҳнат муҳофазаси талабларини юксак даражага кўтаришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Таълим жараёнида кенг қамровли ислохотлар амалга оширилмоқда. Хусусан, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” ва “Таълим тўғрисидаги Қонун” қабул қилиниши билан узликсиз таълим тизими орқали замонавий кадрлар тайёрлашнинг асоси яратилди. [7]. Бугунги кун таълим тизими ижобий ўзгаришга юз тутиб, таълим соҳаси тубдан такомиллаштирилмоқда. Таълим барча соҳаларида энг замонавий ўқитиш воситаларидан фойдаланилмоқда. Таълим муассасалари замонавий ахборот технологиялари билан таъминланмоқда. Ижтимоий ҳаёт тарзи таълимга бўлган қизиқиш ва интилишлар фаоллашмоқда. Янги тахрирда қабул қилинган “Таълим тўғрисида”ги Қонун таълим тизими мазмунини тубдан ўзгартириб юборди. Жумладан олий таълим ўқув режаларига замон ва ҳаёт талабларидан келиб чиқиб катта ўзгартиришлар киритилди. Ёш мутахассисларга ҳар бир соҳада чуқур ва кенг қамровли маълумот бериш, уларга берилган билим ишлаб чиқаришда ва жамиятда ўз аксини ва долзарблигини йўқотмайдиган бўлишига ва уларнинг билим даражалари дунё таълим стандартлари қўйган талабга жавоб беришига асосий аҳамият қаратилмоқда. Замонавий ҳаётдаги ишлаб чиқариш самарадорлигини етук кадрларсиз тасаввур этиш мумкин эмас. Ҳар соҳада инсон омили, унинг кадр-қиммати биринчи ўринга қўйилиб иш ташкил этилган жойда ютуқлар барқарор бўлиши шубҳасиз.

Инсон туғилиши билан яшаш, эркинлик ва бахтга интилиш ҳуқуқига эга бўлади. Инсон ўзининг яшаш, дам олиш, соғлиги ҳақида қайғуриш, қулай атроф-муҳит, хавфсизлик ва гигиена талабларига жавоб берадиган меҳнат шароитида ишлашга бўлган ҳуқуқларини ҳаёт фаолияти жараёнида амалга оширади. Унинг бу ҳуқуқлари Ўзбекистон Республикаси Конституциясида кафолатланган.

Ҳаёт фаолият хавфсизлиги инсонни ҳар қандай муҳитдаги иштирокида унинг хавфсизлиги ва соғлигини таъминловчи, хавфли ва зарарли омиллардан ҳимоя қилувчи амалиёт ва назарияни қамраб олган илмий билимлар мажмуи эканлигини инобатга олиб, Янги Ўзбекистон - инсон кадри устувор бўлган жамият ва халқпарвар давлатда фуқароларни хавфсизлиги биринчи ўриндаги энг долзарб масала ҳисобланади. Шундай экан Ҳаёт фаолият хавфсизлиги фанини барча аҳоли қатламига ўқитиш ва ўргатиш мақсадга мувофиқ.

Адабиётлар таҳлили ва методология

Президентимиз Шавкат Мирзиёев такидлаганларидек, “Мактаб таълими соҳасидаги ислохотлар вазирлик ва идоралар, тармоқ раҳбарлари, барча даражадаги ҳокимлар, илмий ташкилотлар, зиёлилар, кенг жамоатчиликнинг вазифаси бўлиши шарт ва зарур. Шундагина кутилган натижага эришиш мумкин” ҳамда “Таълим-тарбия-бу бизнинг келажагимиз, ҳаёт-мамот масаласи”. Шу боис, бу соҳадаги ислохотларни кечиктиришги ҳаққимиз йўқ. Қанчалик мураккаб бўлмасин, мактаб таълимида пойдеворни бугундан мустаҳкам қўйишимиз керак” деган сўзларидан келиб чиқиб, барча тоифадаги раҳбарлар, бирдай ҳаракат қилса келажакда энг ривожланган давлатлар қаторида бўламиз десак хато қилмаймиз. [1].

Илмий-техника тараққиётининг жадал ривожланиши, янги технологияларнинг такомиллаштирилиши ва яратилиши жамият ва инсон манфатларига хизмат қилиш учун мўлжалланган бўлсада, янги ижодий натижалар билан бир қаторда потенциал хавф туғдирилади. Хавф манбаларини ўрганиб, учта жамланган майдонни ажратиб кўрсатиш мумкин: [2]. Инсоннинг ушбу муҳитда бўлиши учун қулай шароитларни яратиш, хавфсизлик даражасини ва биринчи навбатда, инсонинг шахсий фазилатларига боғлиқ бўлган индивидуал даражасини ошириш муҳим рўл ўйнайди. Аҳоли ўртасида кўплаб қурбонлар бўлган турли характердаги фавқулодда вазиятларни кўпайиши кундалик ҳаётда ва экстремал вазиятларда хавфсизликни таъминлай оладиган малакали мутахассисларни тайёрлашни тақазо этади.

Таълим жараёнида ҳаёт фаолият хавфсизлигини ўрганиш соҳасида учта даража мавжуд: Умумий таълим, олий таълим, ҳаёт хавфсизлиги мутахассисларни тайёрлаш. Ҳар бир даража маълум маълумотларни олишга қаратилган бўлиб, билимларни йиғиш тамойили асосида қурилган. “Ҳаёт фаолият хавфсизлиги” фанини ўрганишда назария ва амалиётнинг бирлиги, айниқса фавқулодда вазиятларда олинган билимларни амалда қўллаш қобилияти инсон саломатлиги ва ҳаётига боғлиқ бўлганда муҳимдир. [3].

Дунёда кескин ўзгаришлар, фавқулодда ҳолатлар юз бериши, кутилмаганда бахтсиз ҳодисаларга учрашлар, “Ҳаёт фаолият хавфсизлиги” фанини ўрганишда

назария ва амалиётни уйғунлаштиришга, аҳолининг барча қатламларини ўқитиб ўргатишга, замонавий педагогик технологияларнинг хилма-хиллигидан фойдаланишни тақоза этади.

Замонавий педагогик технологияларнинг хилма-хиллигидан фойдаланишдан олдин, педагог олимлар В. М. Шепель, Б.Т. Лихачев, И. П. Волков, В. М. Монахов, У. Нишоналиев, В. Ю. Питюков, В. К. Дьяченко, М.В.Кларин Г. К. Селевколарнинг қўлланмалари, илмий адабиётлари ва фикрлари билан танишиш ҳамда қуйидаги тушунчаларга асосий эътиборни қаратиш мақсадга мувофиқдир. [4].

Технология (юнон. “techne” – маҳорат, санъат, “logos” – тушунча, таълимот) – муайян (ишлаб чиқариш, ижтимоий, иқтисодий ва б.) жараёнларнинг юксак маҳорат, санъат даражасида ташкил этилиши.

Таълим технологияси (ингл. “an educational technology”) – таълим (ўқитиш) жараёнининг юксак маҳорат, санъат даражасида ташкил этилиши Таълим технологияси – таълим мақсадига эришиш жараёнининг умумий мазмуни, яъни, аввалдан лойищалаштирилган таълим жараёнини яхлит тизим асосида, босқичма-босқич амалга ошириш, аниқ мақсадга эришиш йўлида муайян метод, усул ва воситалар тизимини ишлаб чиқиш, улардан самарали, унумли фойдаланиш ҳамда таълим жараёнини юқори даражада бошқариш.

Таълим методи – ўқув жараёнининг мажмуавий вазифаларини ечишга йўналтирилган ўқитувчи ва талабаларнинг биргаликдаги фаолияти усули бўлса, таълим методикаси эса муайян ўқув предметини ўқитишнинг илмий асосланган метод, қоида ва усуллар тизими [5].

Бугунги кунда таълим технологияларини шартли равишда икки турга ажратиш мумкин, улар **анъанавий ва ноанъанавий**:

анъанавий таълим технологияси - муайян муддатга мўлжалланган, таълим жараёни кўпроқ ўқитувчи шахсига қаратилган бўлиб, ўқитишнинг анъанавий шакли, методи ва таълим воситаларининг мажмуидан фойдаланиб таълим-тарбия мақсадига эришишдир;

ноанъанавий таълим технологияси - муайян муддатга мўлжалланган, таълим жараёни марказида талаба шахси бўлиб, ўқитишнинг замонавий шакли, фаол ўқитиш методлари ва замонавий дидактик воситаларнинг мажмуини таълим-тарбия ишидан қўзланган мақсад ва қафолатланган натижага эришиш -га йўналтиришдир.

Ноанъанавий таълим технологияси анъанавий таълим технологиясидан фарқ қилиб, талабаларнинг билиш имкониятларини ривожланишига шароит яратади, мустақил ишлашларига алоҳида эътибор берилади, билиш фаолиятлари изланувчан ва ижодий характерга эга бўлади. Дарс тузилмаси ўзгарувчан бўлади.

Ноанъанавий таълим технологияси ўз навбатида учга бўлинади:

**Ҳамкорликда ўрганиш,
Моделлаштириш,**

Тадқиқот (Лойиҳа)

Ҳамкорликда ўрганиш-талабаларнинг билимини ўзлаштириш, сингдириш, мустаҳкамлаш бўйича репродуктив фаолиятини таъминловчи, маҳорат ва малакани кетма-кетлик бўйича талабанинг бевосита бошчилигида ишга солишни ташкил этишга асосланган ўқитиш ва билим олишдир. У талабаларнинг мустақил гуруҳларда ишлаши эвазига таълим олишини кўзда тутадиган метод - лардан иборат. Буларга китоб билан ишлаш, ўқув суҳбати, давра суҳбати, ақлий хужум, кичик гуруҳларда ишлаш, баҳс-мунозара каби методларни киритиш мумкин.

Моделлаштириш- реал ҳаётда ва жамиятда юз берадиган ҳодиса ва жараёнларнинг ихчамлаштирилган ва содаллаштирилган кўринишини аудиторияда яратиш ва уларда талабаларнинг шахсан қатнашиши ва фаолият эвазига таълим олишини кўзда тутати. Унинг асосий мақсади талабаларнинг фақат тинглаши эмас, балки билимларни ўзлаштиришда бевосита иштирокини таъминлаш орқали таълим жараёнининг самарадорлигини оширишга қаратилган. Буларга ишбоп ўйинлар ва ролли ўйинлар каби методларни киритиш мумкин. [6]. Фанлараро алоқадорликни педагогик фаолият субъектларининг қуйидаги йўналишларни мувофиқлаштиришни билдиради:

Ўқув материалнинг мазмунига кўра, ҳаёт фаолияти хавфсизлиги чуқурроқ ўзлаштириш учун талабанинг бошқа фанлардан олган билимларидан фойдаланиш, ўзаро қонунлар ва назарияларни талқин қилишнинг бирлиги, турли фанлардан ўрганиладиган ўзаро боғлиқ ҳодисалар, жараёнлар, ҳодисалар ҳақидаги тушунчаларни талқин қилишнинг бирлиги, турли фанлар бўйича ўрганиладиган ўзаро боғлиқ материалларни танлашни мувофиқлаштириш;

ҳаёт фаолияти хавфсизлиги соҳасидаги шаклланган кўникмаларга кўра, ўқувчиларни ўқув ва ўқув-ишлаб чиқариш ишларини режалаштиришга ўргатиш усулларини мувофиқлаштириш; интеллектуал, амалий кўникмаларни, китоб билан ишлаш кўникмаларини, ташкилотчилик қобилиятларини шакллантиришга ёндашувлар бирлигини, ўқитиш услублари ва воситалари бўйича: турли фанларда қўлланиладиган ўқув-тарбия ишларининг мутодлари ва ўқитиш усулларини мувофиқлаштириш; ўқув қуроллари ва уларни ҳаёт фаолияти хавфсизлиги дарсларида қўллаш усулларини мужассамлаштириш;

ўқувчиларни тарбиялаш ва ривожланиши усулари ва воситалари бўйича таълим жараёнини хавфсизлик, инсонпарварлаштириш, демократлаштириш, ҳамкорлик педагогикаси ғоялари ва тамойиллари асосида бошқариш; ўрганилаётган материални ҳаёт билан, амалиёт билан боғлаш, барча ўқитувчилардан талабаларга қўйиладиган педагогик талабларнинг бирлиги ва мужассамлаштириш, ўқувчиларнинг жамоавийлигини, шериклигини, ва ўзаро ёрдамни ривожлантириш; ҳаёт хавфсизлигини таъминлаш ва соғлом турмуш тарзини сақлашда ўқитувчининг шахсий намунасига эришмоқ лозим.

Фанлар ўртасидаги боғлиқлик таълим тузилмаларидан бири бўлиб, ушбу фанни ўрганишда бошқа фанлар бўйича билимлардан фойдаланишга имкон беради. Шундагина мутахассиснинг турли фанлар бўйича олган билим, кўникма ва малакалари ўзаро боғланган ва ўзаро боғлиқ бўлиб, ягона комплексни ифодалаган ҳолда унинг сифатли тайёрланиши мумкин. Ўқув тематик режалари ва бошқа режалаштириш ҳужжатларини тайёрлашда ўқув мавзулари даражасида фанлараро алоқаларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ.

Тадқиқотларимиз давомидаги қузатиш, ўрганиш ва таҳлил қилиш натижаларига кўра, республикаси таълим тизимидаги муассасаларда ҳаёт фаолияти хавфсизлигини ўқитиш ва ўргатишни қуйидаги замонавий педагогик технологиялари самарали ва мақсадли ҳисобланади, хусусан:

Мактабгача таълим ташкилотларида ўтказиладиган таълим-тарбия машғулотлари таркибига “Ҳаётга фаолият хавфсизлиги” тушунчаларини интеграция қилинган ҳолда кўникма ҳосил қилиш (шакиллантириш) бўйича тавсиявий шакл сифатида қуйидагилар таклиф этилади:

Мавзу: Бола табиатда Кутилаётган натижа ёлғиз

Болаларда ҳаёт хавфсизлиги тушунчаларини шакллантириш

Болаларни ҳаётда, яъни табиатда ёлғиз қолганда уй ҳайвонлари, ҳар турдаги ҳашаротлар ва судралиб юрувчиларга тегмасликни ўргатиш. Ҳар турдаги ҳашаротлар ва судралиб юрувчиларга зарар етказмаслик хавфи вазиятга тушмаслик чоралари ҳақида тушунча ҳосил қилиш. Бунда хавф хатарларни юзага келиши, оқибатлари ва улардан сақланиш бўйича тушунчалар берилди.

Ҳаёт хавфсизлиги тушунчаларини шакллантиришдаги қийинчиликлар

Болаларга умумий маълумот берилгандан сўнг, болалар уй ҳайвонлари ҳар турдаги ҳашаротлар ва судралиб юрувчилар бир-биридан фарқлашда қийинчиликларга дуч келади, шунда уларга кўрғазмали тасвирий воситалардан фойдаланиш зарур бўлади.

Ҳаёт хавфсизлиги тушунчаларини шакллантиришдаги юзага келган муаммоларни

Болалар онги ва тасавурида яхши акс эттириш мақсадида, уй ҳайвонлари ҳар турдаги ҳашаротлар ва судралиб юрувчиларни сахна кўриниши асосида

бартараф этиш йўллари тушунтирилди.

Таклиф, хулоса ва болада тушунчаларни шаклланиш даражаси Болалар тушунчага эга бўлди. Ушбу мавзу асосида видеороликлар, слайдлар, расмлар кўпроқ тайёрланса. Тайёрланган расмларни болаларга кўрсатиб расм чиздириш янада самарали усул бўлади.

Мавзу: Бола уйда ёлғиз бўлганда эшикларни қулифланиб қолиши

Болаларда ҳаёт хавфсизлиги тушунчаларини шакллантириш Болаларни айрим ҳолатларда уйда ёлғиз бўлганда уй эшигини ичкаридан қулифланиб қолиб, узоқ вақт яъни ташқаридан ёрдам келгунича ичкарида қолиб кетиб, кўрқувга тушиб қоладилар. Уй эшигини ичкаридан ҳар хил турдаги қулфларни ўйнайман деб ичкаридан ёпиб қўйганда ваҳимага тушмаслик хавф туғдирадиган нарсаларга тегинмаслик ҳақида тушунча бериш

Ҳаёт хавфсизлиги тушунчаларини шакллантиришдаги қийинчиликлар Уй эшигини ичкаридан очишга тахминан 25 % бола қийинчиликларга дуч келинади.

Ҳаёт хавфсизлиги тушунчаларини шакллантиришда юзага келган муаммоларни бартараф этиш йўллари Машғулотда олинган тушунча, кўникма ва малака савол ва топшириқлар асосида ўтказилди. Боғча хоналарида сахна кўриниши асосида тушунтирилди

Таклиф, хулоса ва болада тушунчаларни шаклланиш даражаси Болалар тушунчага эга бўлди. Ушбу мавзу асосида видеороликлар, слайдлар, расмлар, кўпроқ мультфильм тайёрланса мақсадга мувофиқдир.

Ҳаёт фаолияти хавфсизлиги бўйича ўқув жараёнида қўлланиладиган педогогик технологиялар умумий нуқтаи назаридан.

Ўйин технологиялари

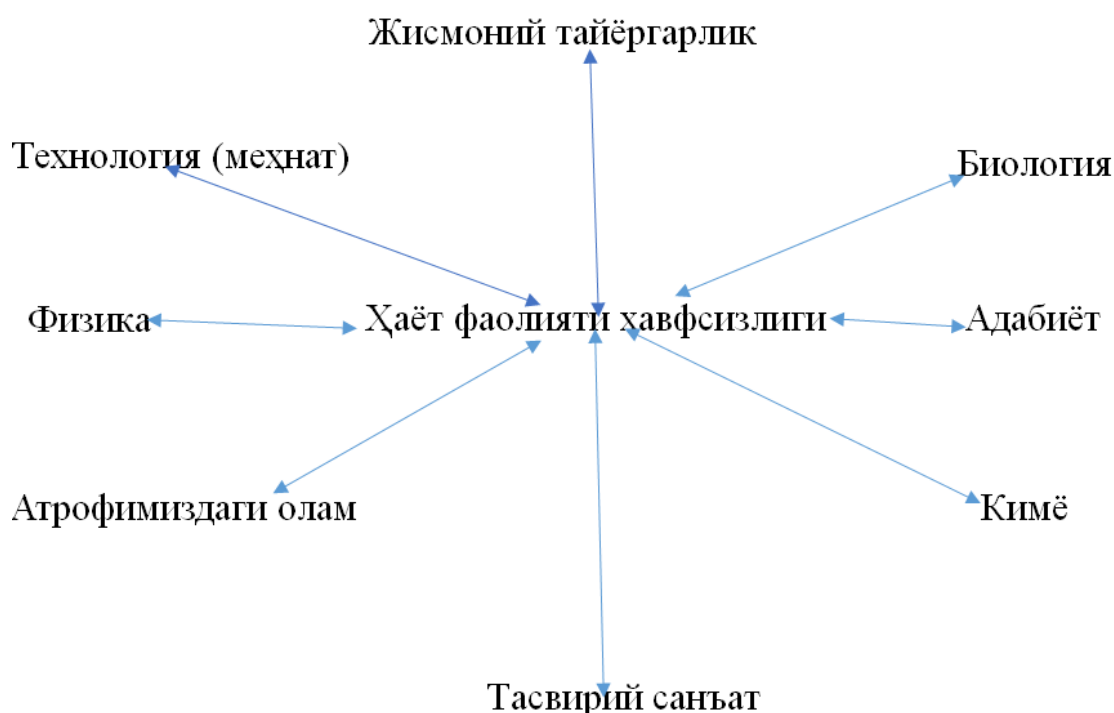

Ўқув жараёнида фаоллаштириш ва интенсивлаштиришга таянадиган ўқитувчи ўйин фаолиятдан қуйидаги ҳолларда фойдаланилади:

- 1) хаваскор технологиялар сифатида ўқув фанининг мазмуни тушунчалари, бўлимлари, мавзуларни ишлаб чиқиш учун;
- 2) бошқа технологияларда элементлар сифатида;
- 3) дарсни (синфни) ёки унинг бир қисмини ташкил этишда етакчи технология сифатида (киоиш, янги материални тушунтириш, ўрганилган нарсаларни мустаҳкамлаш, машқлар, назорат);
- 4) синфдан ташқари ишларни ташкил этишда (коллектив ижодий фаолият).

Ўйин технологиялари ўқув жараёнининг бир қисми бўлиб, умумий мазмун, сюжет, характер билан бирлаштирилган. Бунда ўйин сюжети таълимнинг асосий мазмуни билан параллел равишда амалга оширилади ва ўқув жараёнини фаоллаштиришга ёрдам беради. Масалан, Фавқулудда вазиятлар, Фуқаро муҳофазаси ва Ёнғин хавфсизлиги тўғрисидаги қонунлари ҳамда Ҳаёт фаолият хавфсизлиги асослари ва қоидаларини ўқитишда талабалар ва ўқувчиларни қутқарувчи, ўт ўчирувчи, шифокор, разведкачи, ўқитувчи ва бошқа касб эгалари сифатида ҳаракат қилишлари, биринчи ўринда ушбу касбларга бўлган қизиқиши ва мухаббатни, иккинчи ўринда эса ўзларининг хотираларида ҳалоскор бўлиш орзуси умрбод сақланиши мумкин деб ўйлайман.

Мақтабда ҳаёт хавфсизлиги асослари бўйича интеграциялашган дарслар турли йўللар билан фанлараро, фанлараро (1-расм) ва тизимлараро интеграция бўйича амалга оширилиши мумкин: икки, уч, ва тўртта мавзунини бирлаштириш, мусобақалар, ўйинлар, ижодкорлик дарслари, оммавий мулоқот шаклларига тақлид қиладиган дарслар (конференция, манбуот анжумани, мунозаралар, оғзаки журнал ва бошқа) шакллари.

Замонавий педагогик технологияларни амалга ошириш ўқитувчи ва талабанинг ўзаро таъсирсиз мумкин эмас, бу “ўқитувчи-талаба” тизимидаги суҳбатдошларни тенг субъектлар сифатида қабул қилишни назарда тутати, яъни бир жараёнинг иккита субъекти биргаликда ҳаракат қилиш керак, уларнинг ҳеч бири иккинчисида ҳукмронлик қилмаслиги керак. Ўқитувчи ҳам, ўқувчилар ҳам таълим жараёнининг субъектлари ҳисобланади. Аммо ўқитувчига ўқувчиларнинг ўқув ва когнитив фаолиятининг етакчиси роли ҳам берилади, бу уларнинг мустақил ишлаши, фаоллиги ва ижодий изланишни рағбатлантиради. Онг ва фаолликнинг уйғунлиги ўқувчиларда мустақил фикр юритиш, ҳулосалар чиқариш, вазиятни объектив баҳолаш ва олинган билимларни амалиётда қўллашга ёрдам беради. Бу комбинатция муаммоли вазиятларни ҳал қилишда ташаббус ва ижодкорлик манбаи бўлиб хизмат қилади. Онглилик, фаоллик ва мустақиллик тамойилини муваффақиятли амалга ошириш учун куйидаги қоидаларга риоя қилиш керак: интерфаол таълим усуларидан фаол фойдаланган ҳолда муаян вазиятда вазифани ҳал қилиш мақсадини аниқ тушунишга еришиш; мустақил ишлаш кўникмаларини шакллантиришга кўпроқ эътибор бериши, ўқувчининг ақлий фаолиятини фаоллаштириш, ўрганилаётган материални тушиниш, механик ёдлашни истисно қилиш. Назария ва амалиётни ўзаро боғлиқлик усулини амалга оширишда фанни ўғанишда изчиллик ва изчиллик тамойилига қатъий риоя қилишга, уларни тушунишга асосланган билимлар тизимини шакллантиришга асосланган муносабат ва шу билан бирга синфларнинг узлуксизлигини сақлаб қолиш.

Қайд этиб ўтилган замонавий педагогик технологияларни ҳаёт фаолияти хавфсизлиги соҳасидаги тушунча ва билимларни ўргатиш ва ўқитишда қўллаш ёш авлодни ҳаётга ва жамиятга тайёрлашда ижобий натижалар беради.

Хулоса:

“Замонавий ҳаёт фаолияти хавфсизлиги дарсини ўз ижодий ишланмаларидан фаол фойдаланиш фонида, уни куриш нуктаи назаридан ҳам, ўқув материали, педагогик технология мазмунини танлашда ҳам дарснинг классик тузилишини ўзлаштиришни акс эттириши ва унинг тақдимотини ўргатишдир. Замонавий дарснинг аъанавий дарсдан туб фарқи шундаки, натижалар нафақат фан билими, балки уни фаол когнитив, ахборот технологиялар ёрдамида ўзлаштириш, бу билимларни ностандарт ҳаётда омон қолишда қўллаш қобилиятини ривожлантиришдан иборат. Юқорида қўлланилган замонавий педагогик технологиялари ўқув жараёни самарадорлигини, шахсий фикрлар кучайганини, ўқувчиларнинг онглилик ва тайёргарлик даражасини юқори натижаларга эришилганини, ўқитишда “ўқитувчи-талаба” педагогик технологияси энг самарали усул эканлигини ўтказилган таҳлиллар натижаларига кўра намоён бўлди. Бугунги кунда аъанавий ва инновацион педагогик таълим технологияларни ёши гуруҳи, гуруҳ мутахассислиги, яшаш шароитлари ҳамда жойлашган ҳудудларини ҳам инобатга олиш, замонавий педагогик технологиялар билан олиб борилган дарс машғулотларда юқори натижаларни кўрсатди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Газета.уз/уз/2022/01/28/Мирзиёев. Ш.М.
2. Александрова О.Б., Дрожжин М.А., Моисейкин Д.А. Теория и практика как взаимосвязанные категории в освоении дисциплины «Безопасность жизнедеятельности» Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология. – Сборник научных трудов: - Ялта: РИО ГПА, 2019. – Вып. 65. – Ч.4. – С 13-16.
3. Современные педагогические технологии : учебное пособие для студентов-бакалавров, обучающихся по педагогическим направлениям и специальностям Автор-составитель: О.И. Мезенцева; под. ред. Е.В. Кузнецовой; Куйб. фил. Новосиб. гос. пед. ун-та. – Новосибирск: ООО «Немо Пресс», 2018. – 140 с.
4. Педагогик технология асослари (Халқ-таълими ходимлари учун ўқув қўлланма). Тузувчилар: Ж.В.Йўлдошев, С.А.Усмонов. www.ziyouz.com kutubxonasi 7-бет
5. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. Зебунисо-Конирил / 4-том. Бош тахрир хайъати аъзолари: М.Аминов ва б. – Т.: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” Давлат илмий нашриёти, 2002. – 169-бет.
6. Ўзбекистон алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги Тошкент ахборот технологиялари университети. "Инновацион фаолият ва илғор педагогик технологиялар" бўйича Ўқув қўлланма. Тузувчилар: Аҳмадалиев А.М. проф., Қосимов А. Х. 42-46 бетлар
7. Р.Ишмухамедов, М.Юлдошев Таълим ва тарбияда инновацион педагогик технологиялар(таълим тизими ходимлари, методистлар, ўқитувчилар, тарбиячи ва мураббийлар учун ўқув қўлланма). Тошкент 2003 йил, 3-бет